

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/180
Toplantı Tarihi/Sayısı : 14.9.2023/36
Karar Numarası : 2023/685
Başvuran : M.A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : ... Jandarma Karakol Komutanlığı
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurana ... Jandarma Karakol Komutanlığı personeli tarafından kötü muamelede bulunduğu iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. 23/10/2022 tarihinde Parkında meydana gelen kaza nedeniyle yaşanan tartışma sonucunda Jandarma Astsubayı olarak görev yaptığını sonradan öğrendiği C.S. tarafından darp edildiğini,

b. Olay yerine gelen ... Jandarma Karakol Komutanlığı personeli tarafından karakola götürülerek iki arkadaşı ile birlikte ters kelepçe uygulanmak suretiyle darp edildiklerini, ters kelepçe uygulayan kişilerin isimlerinin A.Ş., A.B., M.A.U. olduğunu ve diğer kişileri de simaen tanıyabileceğini, konuya ilişkin olarak ... Adliyesinde ilgili mercilere şikâyette bulunduğunu iddia etmektedir.

3. Muhatap ... Jandarma Karakol Komutanlığından alınan yazılı görüşte özetle:

a. 23/10/2022 günü ... Jandarma Karakol Komutanlığının sorumluluk alanında ... Parkında kavga olduğu ihbarı alındığı, O.G.'ün kullandığı motosiklete başvuranın kullanmış olduğu aracın arkadan çarptığı, herhangi bir maddi hasar veya yaralanma olayı meydana gelmemekle birlikte O.G. ve arkadaşları ile başvuran ve arkadaşları arasındaki sözlü tartışmanın kavgaya dönüşmesi ve tarafların birbirlerini darp etmesi üzerine ... Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 2022/... numarası ile kasten yaralama suçundan adli soruşturma başlatıldığı,

b. ... Jandarma Karakol Komutanlığında görevli olan fakat o esnada sivil olarak yoldan geçen Kıdemli Üstçavuş C.S.'in kendisini tanıtarak tarafları sakinleştirmeye çalıştığı esnada başvuranın O.G. isimli şahsı darp etmesi sonucu bu eylemi engellediği, akabinde olay yerine başvuranın arkadaşının C.S.'e hakaret etmesi ve C.S.'i kolundan çekiştirmesi üzerine görevli memura mukavemet ve hakaret suçundan ... Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 2022/... numarası ile

başvuranın arkadaşı hakkında adli soruşturma başlatıldığı,

c. Başvuran ve arkadaşlarının 25/10/2022 tarihinde ... Cumhuriyet Başsavcılığına vermiş oldukları şikayet dilekçesine istinaden ... Cumhuriyet Başsavcılığının 28/10/2022 tarih ve 2022/... sayılı soruşturma dosyasına istinaden ... Jandarma Karakol Komutanlığındaki ilgili personel hakkında basit yaralama suçundan adli soruşturma başlatıldığı,

ç. Başvuranın konuyla ilgili olarak Kamu Denetçiliği Kurumu ile Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezine başvurduğu, Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurusu üzerine Muğla İl Jandarma Karakol Komutanlığınca idari soruşturma başlatıldığı, Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezine başvurusu neticesinde ise ... İlçe Jandarma Karakol Komutanlığınının 18/11/2022 tarih ve ...-...-... sayılı emri ile ilgili personel hakkında disiplin soruşturması başlatıldığı ve soruşturmanın devam ettiği ifade edilmiştir.

4. Başvuran yasal süresi içerisinde Kurumumuza yazılı görüşünü sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Yargı yetkisi" başlıklı 9'uncu maddesi şöyledir:

"Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır."

6. Anayasa'nın "Mahkemelerin bağımsızlığı" başlıklı 138'inci maddesi şöyledir:

"Hakimler görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz. ..."

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun görevleri arasında sayılmıştır.

8. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir." ve sekizinci fıkrasında yer alan "9'uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu madde hükümleri uygulanır." delaleti ile özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca, aynı maddenin dördüncü fıkrasında: yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler ile Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararlarının ve Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlerin başvuru konusu olamayacağı belirtilmiştir.

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar" başlıklı 40'inci maddesi şöyledir:

"(1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; ... ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı, ... yönlerinden incelenir. (...)"

11. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

“(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

13. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

14. Anayasa'nın 9'uncu ve 138'inci maddelerinde yargı yetkisinin münhasıran mahkemelerin uhdesinde olduğu ve bu yetkinin kullanılmasında hiçbir organ, makam, merci veya kişinin mahkemelere emir ve talimat veremeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı hükme bağlanmıştır. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 17'nci maddesinde yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvuru konusu olamayacağı; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'inci ve 48'inci maddelerinde ise yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler ile yargı organlarında görülmekte olan uyuşmazlıkların Kurumun görev alanına girmeyeceği düzenlenmiştir.

15. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun “*Kamu davasını açma görevi*” başlıklı 170'inci maddesinde, kamu davasını açma görevinin Cumhuriyet savcısı tarafından yerine getirildiği, soruşturma evresi sonunda toplanan delillerin suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturması halinde Cumhuriyet savcısının bir iddianame düzenlediği, iddianamenin kabul edilmesi halinde kamu davası açıldığı ve kovuşturma evresinin başladığı; “*Kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar*” başlıklı 172'nci maddesinde, kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi veya kovuşturma olanağının bulunmaması hâllerinde kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verildiği; “*Cumhuriyet savcısının kararına itiraz*” başlıklı 173'üncü maddesinde ise suçtan zarar görenin kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren 15 gün içinde bu kararı veren Cumhuriyet savcısının yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine karara karşı itiraz edebileceği düzenlenmiştir.

16. Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmelik'inin “*Konuşlanma*” başlıklı 6'ncı maddesi şöyledir:

“(…)(3) *Her ilde, o ilin adıyla anılan il jandarma komutanlıkları kurulur. Bir il sınırları içinde bulunan ve il jandarma komutanlığına bağlı jandarma birimleri, o il jandarmasını oluşturur. (4) Her ilçede o ilçenin adıyla anılan ilçe jandarma komutanlıkları kurulur. (...)*”

17. Başvuranın Jandarma Karakol Komutanlığı personelinin kötü muamelesine maruz kaldığı iddiasına ilişkin olarak muhatap Kurum tarafından sorumluluk alanı dahilindeki bir yerde alınan ihbar üzerine olay yerine gittikleri, başvuran ile karşı taraf arasında yaşanan sözlü tartışmanın kavgaya dönüştüğü ve tarafların birbirlerini darp ettikleri, olayın gerçekleştiği esnada sivil olarak bulunan C.S.'in tarafları sakinleştirmeye çalışırken başvuranın arkadaşının C.S.'e hakaret ettiği, başvuran ve arkadaşlarının konuyla ilgili şikayet dilekçesi verdiği, böylece yaşanan olay sebebiyle toplam üç adli soruşturmanın başlatıldığı, ayrıca konuyla ilgili olarak başvuranın Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurusu üzerine Muğla İl Jandarma Karakol Komutanlığınca idari soruşturmanın; Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezine başvurusu neticesinde ise ... İlçe Jandarma Karakol Komutanlığının emri ile disiplin soruşturmasının açıldığı ifade edilmiş olup konunun yargı makamlarına intikal ettiği tespit edilmiştir.

18. Ayrıca, başvuranın mezkûr iddiasına ilişkin olarak 27/10/2022 tarihli kamera araştırma tutanağında olayın gerçekleştiği ... Parkında herhangi bir kamera kaydının olmadığı belirtilmekle birlikte ... Jandarma Karakol Komutanlığının kamera kayıt görüntülerini içeren 17/11/2022 tarihli kamera araştırma ve inceleme tutanağında başvuranın iddialarının doğruluğuna dair herhangi bir emare tespit edilmemiştir. Keza, Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından düzenlenen 9/12/2022 tarihli Ön İnceleme Raporu da incelenmiş olup söz konusu Rapor'da başvuran ve arkadaşlarının darp edildiği iddiasının gerçeği yansıtmadığı belirtilmiştir.

19. Sonuç olarak; yargı makamlarına intikal ettiği anlaşılan başvurunun Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesinin birinci fıkrası ile 67'nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan hükümler çerçevesinde kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

14/9/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye